

Noémi Beljak Pažinová
(zostavovateľ)

STREDOVEKÉ HRADY NA STREDNOM POHRONÍ

MEDIEVAL CASTLES IN CENTRAL HRON REGION

Autori publikácie

Ján Beljak, Noémi Beljak Pažinová, Martin Bóna, Miloš Čierny, Peter Debnár,
Barbora Jančiová, Pavol Maliniak, Ratibor Mazúr, Radoslav Ragač, Dominik Repka,
Matej Styk, Michal Šimkovic, Katarína Šimunková, Martin Štefánik, Rastislav Uhrovič

Nitra 2021

STREDOVEKÉ HRADY NA STREDNOM POHRONÍ MEDIEVAL CASTLES IN CENTRAL HRON REGION

Autorský kolektív/**The Authors:**

PhDr. Ján Beljak, PhD.
prof. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD.
Ing. arch. Martin Bóna, PhD.
Mgr. Miloš Čierny
Mgr. Peter Debnár
Mgr. Barbora Jančiová, PhD.
PhDr. Pavol Maliniak, PhD.
Ing. Ratibor Mazúr
PhDr. Radoslav Ragač, PhD.
doc. Mgr. Dominik Repka, PhD.
Mgr. Matej Styk, PhD.
Mgr. Michal Šimkovic
Mgr. Katarína Šimunková, PhD.
PhDr. Martin Štefánik, PhD.
Ing. Rastislav Uhrovič

Posudzovatelia/**Reviewers:**

Dr. hab. Maxim Mordovin
PhDr. Jozef Labuda, CSc.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (program „Obnovme si svoj dom“, podprogram 1.3, za rok 2021. / Implemented with the financial support of the Ministry of Culture of the Slovak Republic (program „Let's Renew Our House“, subprogram 1.3, for the year 2021.

Práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-17-0063. / This work was supported by the Slovak Research and Development Agency under the contract No. APVV-17-0063. Publikácia je súčasťou projektu *Pohronská hradná cesta*, ktorý sa realizuje pod záštitou Krajskej organizácie cestovného ruchu Banskobystrický kraj Turizmus a je úspešným produktom pre rozvoj turizmu v Banskobystrickom kraji. / The publication is part of *The River Hron Castle Route* project, which is being implemented under the auspices of the Banská Bystrica Regional Tourism Organization and is a successful product for tourism development in the Banská Bystrica Region.

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

D **BRÝ KRAJ**
Banskobystrický kraj Turizmus

© Autori, 2021 / The Authors, 2021
© ARCHEOFACT, občianske združenie, 2021
© Archeologický ústav SAV, 2021

Hlavná redaktorka/Editor responsible: prof. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD.

Jazyková úprava/Language editing: Mgr. Daniela Fábiková

Preklad/Translated by: Mgr. Viera Tejbusová, Mgr. Michal Šimurka

Grafika/Layout: SLAMA, s.r.o.

Návrh obálky/Cover design: Mgr. Daniel Bešina, PhD.

Digitalizácia pôdorysov hradných areálov/Digitization of floor plans of castle grounds: Albert Loydl

ISBN 978-80-8196-052-9

OBSAH

1 Úvod (Noémi Beljak Pažinová)	5
2 Stredoveké fortifikácie a osídlenie na strednom Pohroní (Radoslav Ragač – Noémi Beljak Pažinová)	7
Literatúra	17
Pramene	18
3 Hrad Breznica (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	19
3.1 Historické pramene a dejiny hradu	20
3.2 Opis hradu	22
3.3 Výskum hradu	24
3.4 Stavebný vývoj hradu	25
3.5 Materiálna kultúra na hrade	29
Literatúra	30
Pramene	30
4 Hrad v Rudne nad Hronom (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	31
4.1 Historické pramene a dejiny hradu	32
4.2 Opis hradu	32
4.3 Výskum hradu	34
4.4 Stavebný vývoj hradu	34
4.5 Materiálna kultúra na hrade	39
Literatúra	40
Pramene	40
5 Hrad Teplica (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	41
5.1 Historické pramene a dejiny hradu	42
5.2 Opis hradu	44
5.3 Výskum hradu	48
5.4 Stavebný vývoj hradu	48
5.5 Materiálna kultúra na hrade	51
Literatúra	54
Pramene	54
6 Hrad Žakýl (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	55
6.1 Historické pramene a dejiny hradu	56
6.2 Opis hradu	57
6.3 Výskum hradu	58
6.4 Stavebný vývoj hradu	60
6.5 Materiálna kultúra na hrade	64
Literatúra	64
Pramene	64
7 Hrad Revište (Martin Bóna – Peter Debnár – Barbora Jančiová – Pavol Maliniak – Ratibor Mazúr)	65
7.1 Historické pramene a dejiny hradu	66
7.2 Opis hradu	68
7.3 Výskum hradu a jeho obnova	70
7.4 Stavebný vývoj hradu	75
7.5 Materiálna kultúra a každodenný život na hrade	81
Literatúra	91
Pramene	92
8 Hrad Šášov (Martin Bóna – Peter Debnár – Pavol Maliniak – Rastislav Uhrovič)	93
8.1 Historické pramene a dejiny hradu	94
8.2 Opis hradu	98
8.3 Výskum hradu a jeho obnova	100
8.4 Stavebný vývoj hradu	103
8.5 Materiálna kultúra a každodenný život na hrade	109
Literatúra	115
Pramene	116

CONTENTS

1 Introduction (Noémi Beljak Pažinová)	5
2 Medieval fortifications and settlements in the Central Hron region (Radoslav Ragač – Noémi Beljak Pažinová)	7
References	17
Sources	18
3 Breznica Castle (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	19
3.1 Historical sources and history of the castle	20
3.2 Description of the castle	22
3.3 Research of the castle	24
3.4 Building history of the castle	25
3.5 Material culture at the castle	29
References	30
Sources	30
4 The castle in Rudno nad Hronom (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	31
4.1 Historical sources and history of the castle	32
4.2 Description of the castle	32
4.3 Research of the castle	34
4.4 Building history of the castle	34
4.5 Material culture at the castle	39
References	40
Sources	40
5 Teplica Castle (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	41
5.1 Historical sources and history of the castle	42
5.2 Description of the castle	44
5.3 Research of the castle	48
5.4 Building history of the castle	48
5.5 Material culture at the castle	51
References	54
Sources	54
6 Žakýl Castle (Ján Beljak – Martin Bóna – Pavol Maliniak)	55
6.1 Historical sources and history of the castle	56
6.2 Description of the castle	57
6.3 Research of the castle	58
6.4 Building history of the castle	60
6.5 Material culture at the castle	64
References	64
Sources	64
7 Revište Castle (Martin Bóna – Peter Debnár – Barbora Jančiová – Pavol Maliniak – Ratibor Mazúr)	65
7.1 Historical sources and history of the castle	66
7.2 Description of the castle	68
7.3 Research and renovation of the castle	70
7.4 Building history of the castle	75
7.5 Material culture at the castle and everyday life	81
References	91
Sources	92
8 Šášov Castle (Martin Bóna – Peter Debnár – Pavol Maliniak – Rastislav Uhrovič)	93
8.1 Historical sources and history of the castle	94
8.2 Description of the castle	98
8.3 Research and renovation of the castle	100
8.4 Building history of the castle	103
8.5 Material culture at the castle and everyday life	109
References	115
Sources	116

9 Hrad Peťuša (Noémi Beljak Pažinová – Ján Beljak – Radoslav Ragač – Michal Šimkovic – Matej Styk – Katarína Šimunková).....	117	9 Peťuša Castle (Noémi Beljak Pažinová – Ján Beljak – Radoslav Ragač – Michal Šimkovic – Matej Styk – Katarína Šimunková).....	117
9.1 Historické pramene a dejiny hradu	117	9.1 Historical sources and history of the castle	117
9.2 Opis hradu	120	9.2 Description of the castle	120
9.3 Výskum hradu	120	9.3 Research at the castle	120
9.4 Stavebný vývoj hradu	122	9.4 Building history of the castle	122
9.5 Materiálna kultúra a každodenný život na hrade	125	9.5 Material culture at the castle and everyday life	125
Literatúra	136	References	136
Pramene	136	Sources	136
10 Pustý hrad vo Zvolene (Ján Beljak – Noémi Beljak Pažinová – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic – Miloš Čierny – Katarína Šimunková).....	137	10 Deserted Castle in Zvolen (Ján Beljak – Noémi Beljak Pažinová – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic – Miloš Čierny – Katarína Šimunková).....	137
10.1 Historické pramene a dejiny hradu	138	10.1 Historical sources and history of the castle	138
10.2 Vývoj a architektúra hradu	141	10.2 Building history of the castle	141
10.3 Výskum hradu a jeho obnova	151	10.3 Research and renovation of the castle	151
10.4 Materiálna kultúra a každodenný život na hrade	157	10.4 Material culture at the castle and everyday life	157
Literatúra	166	References	166
Pramene	168	Sources	168
11 Zvolenský zámok (Michal Šimkovic – Pavol Maliniak – Noémi Beljak Pažinová).....	169	11 Zvolen Castle (Michal Šimkovic – Pavol Maliniak – Noémi Beljak Pažinová).....	169
11.1 Historické pramene a dejiny hradu	170	11.1 Historical sources and history of the castle	170
11.2 Opis hradu	173	11.2 Description of the castle	173
11.3 Stavebný vývoj hradu	174	11.3 Building history of the castle	174
11.4 Výskum hradu a jeho obnova	179	11.4 Research and renovation of the castle	179
Literatúra	181	References	181
Pramene	182	Sources	182
12 Hrad Dobrá Niva (Noémi Beljak Pažinová – Ján Beljak – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic – Dominik Repka – Katarína Šimunková).....	183	12 Dobrá Niva Castle (Noémi Beljak Pažinová – Ján Beljak – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic – Dominik Repka – Katarína Šimunková).....	183
12.1 Historické pramene a dejiny hradu	184	12.1 Historical sources and history of the castle	184
12.2 Opis hradu	187	12.2 Description of the castle	187
12.3 Výskum hradu	188	12.3 Research at the castle	188
12.4 Stavebný vývoj hradu	188	12.4 Building history of the castle	188
12.5 Materiálna kultúra a každodenný život na hrade	191	12.5 Material culture at the castle and everyday life	191
Literatúra	198	References	198
Pramene	198	Sources	198
13 Mestské hrady (Martin Bóna – Martin Štefánik – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic – Noémi Beljak Pažinová).....	199	13 Town castles (Martin Bóna – Martin Štefánik – Pavol Maliniak – Michal Šimkovic – Noémi Beljak Pažinová).....	199
13.1 Banská Bystrica	199	13.1 Banská Bystrica	199
13.1.1 Historické pramene a stredoveké dejiny hradu	200	13.1.1 Historical sources and medieval history of the castle	200
13.1.2 Opis hradu	201	13.1.2 Description of the castle	201
13.1.3 Stavebný vývoj	205	13.1.3 Building history of the castle	205
13.1.4 História výskumov	207	13.1.4 History of research	207
13.2 Kremnica	208	13.2 Kremnica	208
13.2.1 Historické pramene a stredoveké dejiny hradu	208	13.2.1 Historical sources and medieval history of the castle	208
13.2.2 Opis hradu	212	13.2.2 Description of the castle	212
13.2.3 Výskum hradu a jeho obnova	214	13.2.3 Research of the castle and its restoration	214
13.2.4 Stavebný vývoj hradu	217	13.2.4 Building history of the castle	217
13.3 Nová Baňa	221	13.3 Nová Baňa	221
13.3.1 Historické pramene a dejiny objektu v stredoveku	222	13.3.1 Historical sources and medieval history of the building	222
13.3.2 Opis objektu	225	13.3.2 Description of the building	225
13.3.3 Výskum objektu a jeho obnova	226	13.3.3 Research of the building and its restoration	226
13.3.4 Stavebný vývoj objektu	228	13.3.4 Building history	228
Literatúra	232	References	232
Pramene	236	Sources	236
14 Záver (Noémi Beljak Pažinová – Ján Beljak – Ratibor Mazúr – Rastislav Uhrovič).....	237	14 Conclusion (Noémi Beljak Pažinová – Ján Beljak – Ratibor Mazúr – Rastislav Uhrovič).....	237
Zoznam autorov	243	List of authors	243